

H) Maatschappelijk draagvlak

De Stichting Straat heeft in 2003 de Goirkestraat, in 2005 de Korvelseweg en in 2007 de St.Josephstraat vanuit de architectuurhistorie onder de aandacht gebracht. In 2006-2007 heeft CAST - mede op verzoek van de gemeente - een Workshop Linten georganiseerd die leidde tot de gemeentelijke toezegging om een nieuw (ruimtelijk) beleid voor de linten te ontwikkelen.

Burgerpanel

Op 8 oktober 2007 hebben de 1.090 leden van het burgerpanel een mail gehad met het verzoek deel te nemen aan het onderzoek over de linten van Tilburg in de oude stad. Tot en met 16 oktober 2007 had men de tijd om de vragenlijst in te vullen. In totaal hebben 596 leden de vragenlijst ingevuld, een respons van 54,7%. De respons is gelijkmatig over het panel verdeeld qua leeftijd, geslacht, etniciteit en stadsdeel waar men woont. De uitkomsten uit deze representatieve enquête hebben een belangrijke rol gespeeld bij de keuze voor thema's.

Stadsdebat en prijsvraag

Op 3 maart 2009 heeft in het kader van de voorgeschreven burgerparticipatie een stadsdebat plaatsgevonden naar aanleiding van de concept leidraad over de linten. Het spanningsveld tussen de belangen van projectontwikkelaars, architecten, ondernemers en de gemeente kwam duidelijk in beeld. Aandacht werd ondermeer gevraagd voor beperking van het aantal linten en het aanbrengen van hiërarchie. Deels is hierin voorzien bij de keuze tussen bedrijvige en rustige linten. Tevens zal prioriteit gegeven worden aan de uitwerking van de Korvelseweg en Besterdring, waarbij de onderlinge verschillen – eventueel hiërarchisch van aard - vanzelf aan bod komen. Op de volgende pagina's volgt het verslag van het stadsdebat.

In het kader van de promotie van de leidraad is er op 16 april 2009 een fotoprijsvraag uitgeschreven om passende voorbeelden van nieuwbouwprojecten aan de linten te verzamelen. Helaas was de animo gering. Laat onverlet dat hiermee een begin is gemaakt met het aanleggen van een database van plannen.

Verslag: Stadsdebat Structuurvisie LintenDatum: **dinsdag 3 maart 2009** (19.30 tot 22.20 uur)Locatie: **Wijkcentrum De Poorten, Hasseltstraat 194, Tilburg***Aanwezig:*

De heer Gerrit Smienk	gespreksleider, zelfstandig onderzoeker
Mevrouw Marieke Moorman (tot 20.45 uur)	wethouder, gemeente Tilburg
De heer Bas van der Pol	CAST
De heer Paul Kurstjens	projectgroep, stedenbouwkundige gemeente Tilburg
De heer Dirk van Alphen	projectgroep
De heer Marco Visser	projectgroep
De heer Paul van Esch	projectgroep
De heer Paul van Delft	projectgroep
De heer Wim Maas	projectgroep

en genodigden/belangstellenden w.o. raadsleden, architecten, middenstanders, bewoners en projectontwikkelaars.

1. Welkom, door Bas van der Pol (CAST)

B. v.d. Pol heet iedereen van harte welkom en licht kort het programma toe. Vanavond is de Concept Structuurvisie Linten aan de orde. Het betreft nadrukkelijk een concept, en aanpassingen zijn dus nog mogelijk. In 2006 en 2007 organiseerde CAST een workshop met als doel de ruimtelijke eigenheid van de linten te onderzoeken en te komen tot strategieën om deze eigenheid te beschermen, te herstellen of wellicht te transformeren. Diverse architecten hebben destijds een bijdrage geleverd. Genoemd worden: AS Architecten, Architectenburo JMW, van Asten-Doomen, de Architecten Werkgroep en Luijten Smeulders Architecten. De resultaten van die workshop zijn meegenomen in de bredere gemeentelijke studie.

Vanavond zal de heer Paul Kurstjens de Concept Structuurvisie Linten toelichten. Vervolgens zal er gelegenheid zijn voor het stellen van korte vragen. Na de pauze worden beleid en visie besproken en is er gelegenheid voor een uitgebreidere discussie.

Tot besluit introduceert B. v.d. Pol de gespreksleider van deze avond, de heer Gerrit Smienk, oud-directeur van de Academie van Bouwkunst in Amsterdam en momenteel werkzaam als zelfstandig onderzoeker en publicist.

2. Inleiding, door Gerrit Smienk (gespreksleider)

G. Smienk legt uit dat hij bekend is met Tilburg en eenmaal per jaar betrokken is bij een workshop op de academie in Tilburg. In 2005 is het idee van visievorming ten aanzien van de linten geboren. Nu – drie en een half jaar verder – staat men op het moment dat de gemeente een structuurvisie presenteert. Het gaat hierbij nadrukkelijk nog niet om beleid of om een vastgesteld plan.

De opkomst van vanavond doet helemaal recht aan het (hoge) percentage van de bevolking (74%) dat vindt dat de gemeente een visie op de linten moet ontwikkelen.

G. Smienk nodigt alle aanwezigen uit kritisch mee te denken en vragen te stellen aan de leden van de projectgroep. Hij hoopt dat de linten de toekomstige structuur van de stad zullen bepalen.

3. Toelichting op de Concept Structuurvisie Linten: onderzoek, analyse en definitie van de linten, door Paul Kurstjens*Inleidend*

P. Kurstjens geeft een samenvatting van de totstandkoming en de inhoud van de nota. Met behulp van power point dia's gaat hij achtereenvolgens in op de volgende onderwerpen:

- In 1975 werd in Tilburg het structuurplan Oude Stad opgesteld. Naar aanleiding van het morfologisch onderzoek, het onderzoek naar de vormen, kwamen de linten naar voren. Op dat moment besteedt Tilburg voor de eerste keer aandacht aan de linten.

- In 2009 worden "oude" en "nieuwe" linten onderscheiden. In de gewijzigde opvatting van linten is, in tegenstelling tot eerder, bijvoorbeeld de Groenstraat wel een lint.
- Opvallend aan de oude linten van voor 1930 is o.a. dat er bomen staan en dat ze een strak profiel hebben.
- Het Tilburgs Verkeers- en Vervoersplan kent geen linten.
- In 2007 wordt een lintstructuur door CAST opgesteld. De Ringbanen hebben hierin de doorgaande verkeersfunctie van de linten grotendeels overgenomen.

Gebeurtenissen tussen 1975 en nu

De dynamiek in de tussenliggende periode wordt gekenmerkt door drie zaken:

- 1^e Op de plaatsen van textiel fabrieken worden woningen gebouwd.
- 2^e Het onderscheid tussen woningen aan de linten en die in het binnengebied vervaagt.
- 3^e Er is sprake van (stedenbouwkundige) schaalverkleining.

Uit verkeersonderzoek blijkt dat tussen 1984 en 2004 het autoverkeer vrijwel overal in de stad toeneemt. In diezelfde periode is bijna overal het fietsverkeer afgenomen.

Wat betreft winkels en bedrijvigheid wordt tussen 1990 en 2006 langs de linten vrijwel overal een afname geconstateerd van winkels in met name dagelijkse goederen. Uitzondering daarop zijn de Korvelseweg, de Piusstraat en de Besterdring. In dezelfde periode neemt de bedrijvigheid in m.n. de zakelijke dienstverlening langs de linten toe.

Een plattegrond laat zien welke linten in 2007 voor meer dan 20% uit panden met bedrijvigheid en detailhandel bestaan.

De problemen die men ervaart

Bij de appartementen die de laatste 35 jaar werden gebouwd, is het met name de massaliteit, en soms ook de architectuur die weerstand oproept.

Het burgerpanel, bestaande uit circa 1000 mensen uit Tilburg, werd benaderd met de vraag welke weg men een lint vindt. De meest genoemde wegen zijn Bredaseweg, Korvelseweg, Besterdring, Goirkestraat, Piusstraat en Gasthuisring. Deze wegen werden door respectievelijk 54%, 44%, 38%, 27%, 23% en 21% van de panelleden genoemd. Ook werd het burgerpanel gevraagd wat het belangrijkste punt van aandacht in deze straten is. Hieruit kwam het behoud van het historische karakter van de straat als zeer belangrijk aandachtspunt naar voren. Op basis daarvan zijn de monumenten in het gebied in kaart gebracht en aangeduid als MIP-panden, beschermd stadsgezicht en potentieel beschermd stadsgezicht. Verder heeft de projectgroep de "beeldebepalende ensembles" nagegaan.

Resultaat van de CAST-bijeenkomsten in 2007 is dat duidelijk wordt dat men diverse problemen ervaart met de linten. Deze problemen worden in de power point presentatie met een tiental uitspraken geïllustreerd. De conclusie die wordt getrokken is dat "de antwoorden even divers zijn als de linten die door burgers worden waargenomen".

De leden van het burgerpanel is gevraagd naar de mate van sturing die zij wensen vanuit de gemeente. Het grootste deel van de respondenten (74%) vindt dat de gemeente meer de richting aan moet geven bij de ontwikkeling van de straten. Een kwart vindt dat de gemeente zich terughoudend moet opstellen en alleen af en toe de ontwikkelingsrichting aan moet geven. Slechts 1% van de respondenten vindt dat de gemeente zich daar helemaal niet mee bezig moet houden.

Wat zijn de problemen met de linten?

Hierbij worden vijf aspecten onderscheiden:

- 1^e De lintstructuur:
de lintstructuur dreigt te fragmenteren, het verschil tussen lint en achtergebied wordt minder, er is een definitieprobleem.
- 2^e De lintbebouwing:
het verdwijnen van het historisch karakter, te veel appartementen op verkeerde plek, verpaupering, slechte inpassing + weinig variatie + geringe kwaliteit van de nieuwbouw, niet effectieve regelgeving
- 3^e Economie:
afname detailhandel + kwaliteitsdaling, te weinig promotie, afnemend ondernemersklimaat, leegstand, uitbreidingsbeperkingen
- 4^e Openbare ruimte:

geringe continuïteit van routes, te weinig groen, armzalige uitstraling, verkeers- en parkeerproblemen, milieuoverlast

5^e Beheer en sturing:

te weinig visie, te veel regelgeving, te weinig handhaving, te weinig afstemming, of anders gezegd: geen effectief beleid.

De lintenkaart

Tot besluit legt P. Kurstjens uit dat in de pauze een kaart uitgereikt wordt, waarop de linten worden aangegeven. Op de kaart zijn drie soorten linten ingetekend: de bedrijvige linten, de hoogbouwlinten en de rustige linten. De hoogbouwlinten zijn een verbijzondering van bedrijvige linten.

4. Informatieve vragen, o.l.v. gespreksleider Gerrit Smienk

De gespreksleider vraagt of in het onderzoek ook is gekeken naar de menging van bedrijvigheid en wonen, en of bijvoorbeeld leegstand boven winkels een rol speelt.

P. Kurstjens geeft aan dat dit punt nauwelijks speelt in de linten. Het speelt wél in de Heuvelstraat, maar het centrum is buiten het onderzoek gehouden.

Vanuit de zaal wordt uitgelegd dat in de linten veel eenmansbedrijven zijn gevestigd, waarbij de ondernemer boven het bedrijf woont.

Joost op 't Hoog (beleidsmedewerker monumentenbeleid, gemeente Tilburg) vraagt waarom de binnenstad buiten het onderzoek is gehouden. Hij vindt dat daar bij uitstek enkele linten aanwezig zijn.

P. Kurstjens legt uit dat de binnenstad een bijzondere positie inneemt. Men is daar het beschermd stadsgezicht aan het voorbereiden.

Peter van Dinter (architect) vraagt of de zaken die uit de werkgroep naar voren kwamen, terugkomen in het onderzoek en de analyse van de gemeente Tilburg. Hij merkt op dat het gaat om het ideeëngoed en dat er al veel visies liggen. Samenvattend benadrukt hij dat er al veel voorwerk is gedaan.

P. Kurstjens legt uit dat al dit materiaal zeer serieus is doorgenomen. Na de pauze zal hij verder ingaan op het gedachtegoed. Voorts legt hij uit dat de gemeente, in tegenstelling tot CAST, te maken heeft met veel verschillende belangen in de stad. De projectgroep heeft niet het werk van de werkgroep "overgedaan", maar is bezig geweest met alles goed op een rij te zetten.

De architect merkt op dat naar zijn mening het doornemen van bestaande ideeën ook onderdeel uitmaakt van het onderzoek.

Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat ook de Enschtsestraat een lint is. Voorts wordt uitleg gevraagd over de drie linten waar geen afname is in winkels die voorzien in dagelijkse goederen, t.w. de Korvelseweg, de Piusstraat en de Besterdring.

P. Kurstjens legt uit dat de Enschtsestraat een oud lint is dat naar woonstraat is omgebogen. In deze straat komt minder dan 20% winkel/bedrijvigheid voor.

Ingaand op de tweede vraag legt P. Kurstjens uit dat men aan verpauperde winkelstraten iets kan doen en dat het belangrijk is daarvoor een strategie te ontwikkelen. De goedkope bedrijfsruimtes in dergelijke straten moeten gekoesterd worden.

Martin Dahlhaus (voorzitter Stichting Stadskern) merkt op dat van oudsher de verbindingen tussen de gehuchten waaruit Tilburg is opgebouwd de herdgangen zijn. Nu is er de opvatting dat de gehuchten de herdgangen zijn, waarbij de linten de verbindingen zijn tussen de gehuchten. Hij vindt dat er door het proces zoveel linten zijn gevonden dat de structuur van Tilburg er niet helderder op wordt. Door de veelheid van linten zijn ze minder herkenbaar.

P. Kurstjens legt uit dat de projectgroep volledig wil zijn. Vandaar dat alle linten op de tekening zijn gezet. De projectgroep wil niet alleen de historische linten erbij betrekken, maar veeleer de dynamiek van de linten. Daarom zijn de linten weergegeven, gebaseerd op de huidige situatie. De aanwezigen kunnen de "rustige linten" van de kaart "weg denken". Het beleid dat na de pauze wordt toegelicht betreft met name de bedrijvige linten. Een lint, zoals de Kwaadeindstraat, valt dan bijvoorbeeld af.

Aanvullend wijst Dirk van Alphen (lid van de projectgroep) erop dat de meeste linten doorlopen buiten de ringbanen. Op de plattegrond is alleen het gebied binnen de ringbanen weergegeven.

Vanuit de zaal wordt gereageerd op de opmerking dat de Korvelseweg verpauperd zou zijn. De spreker wijst erop dat daar hard is en wordt gewerkt aan verbetering van de situatie.

Jan Doms (LEF Stadsdynamica, buurtbewoner Korvelseweg) vraagt of in het onderzoek de gevolgen van verkeersmaatregelen voor de linten zijn meegenomen.

P. Kurstjens legt uit dat er maar voor één straat, de Molenstraat, een causaal verband is gevonden tussen verkeersmaatregelen en de veranderingen in de straat. Voorts legt hij uit dat in de Koestraat vooral transformatie heeft plaatsgevonden.

J. Doms wijst op het belang van gevolgen van verkeersmaatregelen en wenst dat het onderzoek daarnaar wordt gedaan.

P. Kurstjens legt uit dat de relatie tussen ontwikkelingen in een straat en verkeersmaatregelen erg moeilijk te onderzoeken is. Deze relatie is erg onduidelijk. Daarbij wijst hij op het voorbeeld van het Smidspad. Dat was een winkelstraat en is nu woonstraat geworden. De oorzaak ervan ligt eerder in de afbrokkeling van de textielindustrie, dan in de verkeersmaatregelen.

Toon *Tjin-A-Sie* vraagt welke definitie van "lint" aan het Burgerpanel werd voorgelegd. Voorts verzoekt hij in de presentatie na de pauze aan te geven wat de invloed is van het onderzoek van de werkgroepen en van de uitkomsten van het Burgerpanel op het concept.

Uitgelegd wordt dat het Burgerpanel geen definitie is gegeven. Er werd een lijst met 20 straatnamen voorgelegd met het verzoek aan te geven welke drie ervan belangrijke linten voor Tilburg zijn. Bij de antwoorden scoorde de Bredaseweg het hoogst. Daaruit concludeert de projectgroep dat de burger, ondanks het ontbreken van een definitie, kennelijk wél een idee heeft wat belangrijke linten voor de stad zijn.

Een aanwezige verzoekt de invloed van het BRO-rapport ook mee te nemen in de presentatie na de pauze.

De gespreksleider vat samen dat de definitie van "linten" nog niet helemaal helder is en kondigt een korte pauze aan (*van 20.30 tot 20.45*).

5. Toelichting op de Concept Structuurvisie Linten: ambities en instrumenten, door Paul Kurstjens

P. Kurstjens legt uit dat de gemeente normaal gesproken dit soort avonden pas organiseert, nadat het college de concept structuurvisie heeft goedgekeurd. Hij daagt de aanwezigen uit om flink mee te debatteren. Indien de aanwezigen achteraf aanvullend willen reageren, kan dat nog via de mail. Zijn e-mailadres is: paul.kurstjens@tilburg.nl

Ter inleiding

P. Kurstjens gaat in op een artikel dat recent in de krant verscheen. Enigszins voorbarig staat daar in dat de maximale bouwhoogte bij de linten omlaag gaat naar 11 meter.

P. Kurstjens legt uit dat de gemeente wél iets wil doen aan de massaliteit, maar dat het hem niet alléén in de bouwhoogte zit. De gemeente streeft een variatie in hoogte én in breedte na.

Bouwvormen en strategie

Onderscheid wordt gemaakt tussen drie "korrels", variërend van klein naar groot: K1 omvat één perceel, K2 omvat maximaal drie percelen en K3 omvat méér dan drie percelen (vanaf 16,5 meter breed). Voor deze drie soorten zijn bouwvormen en strategieën op een rij gezet. Voor alle korrels geldt dat men er de bedrijvigheid wil stimuleren.

Bij K1 wordt daarnaast met name ook flexibiliteit in functiewijzigingen nagestreefd.

Instrumenten bij K1 zijn: vrijstelling van parkeernorm; aandacht voor de monumentale waarde van het pand; het uitbouwen aan de achterzijde binnen de aan- en bijgebouwenregeling.

Bij K2 gaat het meestal om de doorsnee appartementenblokken. Hierbij wordt variatie in de hoogte nagestreefd. Instrumenten bij K2 zijn: hoogte begane grond minimaal 3½ meter +

eigen voordeur; maximale bouwhoogte en –diepte van 15 meter; zijdelingse perceelsregeling; gebouwd parkeren onder maaiveld.

Bij K3 worden de ambities als volgt omschreven: stimulans voor bedrijvigheid; breder dan 16½ meter met gebouwd parkeren onder maaiveld; relatie(s) met achterliggende woonwijken en toevoeging openbare ruimte met groen; andere ontsluitingsmogelijkheden; divers programma; extra parkeren voor lint en achterliggende woonwijk.

De instrumenten om dit te bereiken zijn: het “Voor-wat-hoort-wat”-principe; hoogte begane grond minimaal 3½ meter + eigen voordeur; maximale bouwhoogte van 15 meter; zijdelingse perceelsregeling; inpassing historische bebouwing / ensembles.

Voor de K3-initiatieven is bij deze opzet een apart bestemmingsplan nodig.

Naar aanleiding van vragen:

- Over de breedte van de percelen wordt gevraagd of het dan altijd moet gaan om een breedte die vanuit de historie aanwezig is.
P. Kurstjens legt uit dat het ook mag gaan om een samengestelde breedte.
- Desgevraagd legt P. Kurstjens uit dat, waar het gaat om “historische bebouwing”, de plekken daarvan op basis van het onderzoek zijn aangewezen.
- Uitgelegd wordt dat er bijvoorbeeld ook een eigentijds mooi pand op een K3-plek gebouwd mag worden. Dit idee is overgenomen van de CAST-workshop.

Vervolg presentatie ‘ambities en instrumenten’

Samenvattend wil de projectgroep de diversiteit, sfeer en dynamiek aan de bedrijvige linten behouden en versterken door:

- 1e Het beschermen van historische ensembles
- 2e Toepassing op de verschillende typologieën K1, K2 en K3
- 3e Spreiding én concentratie van programma
- 4e Te investeren in de openbare ruimte

In de concept structuurvisie wordt gekozen voor extra aandacht voor zowel afzonderlijke monumenten als monumentale ensembles en winkelpanden. Deze krijgen een beschermde status via de gemeentelijke monumentenverordening.

Voor wat betreft de toepassing van K1, K2 en K3 legt P. Kurstjens uit dat de overheid hierbij alleen het instrument ‘bestemmingsplan’ heeft. De afgelopen jaren zijn de meeste bestemmingsplannen in de Oude Stad geactualiseerd met als gevolg dat de betreffende regeling pas kan ingaan na de volgende herziening over ongeveer 10 jaar.

De gemeente wenst verbetering van de uitstraling van de openbare ruimte in alle, dus ook in de rustige, linten. Via een schets wordt getoond hoe het gewenste strakke profiel verwezenlijkt kan worden bij de rustige linten en bij de bedrijvige linten.

De structuurvisie over de linten vormt ook de basis voor economische maatregelen. BRO deed onderzoek naar het economisch functioneren van de linten. De conclusies/aanbevelingen van dit onderzoek worden behandeld:

- Promotie van de bedrijvigheid aan de linten, o.a. geheugen- en bedrijfsaffiche (“onze linten...”).
- Economische visie ontwikkelen samen met ondernemers (maatwerk).
- Ruimtelijke visie uitwerken voor bedrijvige linten.
- Initiëren van projecten t.b.v. kwaliteitsverbetering (leegstand, verloedering, aankleding).
- Straatmanagement kan partijen, belangen en visies bij elkaar brengen (houden).

Aan de hand van een schema legt P. Kurstjens uit dat de Concept Structuurvisie Linten een integrale nota is. In de concept Structuurvisie Linten worden vier zaken uitgewerkt:

- De regeling voor K1 en K2, inclusief volkshuisvesting en monumenten t.b.v. de bestemmingsplanherziening
- De regeling voor K3 in een eigen bestemmingsplan (postzegelplan)
- De ambities voor de openbare ruimte (herinrichtingsplannen, inclusief verkeer)
- Stimulering van bedrijvigheid (het “lintenmanagement”).

Tot slot wordt een viertal discussiepunten over de ambities en de instrumenten geprojecteerd:

- 1 Bouwregels
- 2 Monumentenzorg
- 3 Openbare ruimte
- 4 Economische stimulering

6. **Debat, o.l.v. gespreksleider Gerrit Smienk**

De gespreksleider merkt op dat de K3-percelen in de rooilijn zijn gezet. Hij wijst erop dat de bebouwing lang niet altijd aaneengesloten is. Voorts vraagt hij de projectgroep of er een soort hiërarchie in de aanpak van de openbare ruimte is.

Marco Visser, stedenbouwkundige uit de projectgroep, legt uit dat de tekeningen eerder als schema gezien moeten worden, dan als een plan. Ook m.b.t. K3-percelen gaat het alleen maar om een schema. Belangrijk bij die percelen is het "voor wat hoort wat"-idee. Bijvoorbeeld als men méér volume wenst, wordt verwacht dat daarvoor iets teruggedaan wordt voor het lint. Samen met de ontwikkelende partijen en architecten kan men nagaan wat er teruggedaan kan worden voor het lint.

Een aanwezige vraagt welk instrument de gemeente heeft om een projectontwikkelaar daartoe te bewegen.

Een projectontwikkelaar legt desgevraagd uit dat de mogelijkheden daartoe momenteel erg lastig zijn gezien het economisch klimaat. De spreker gelooft wél in menging van functies. Ook in de invulling van de hoogte én de diepte. Minder geloof heeft hij in de plannen voor de oude winkelruimtes die m.n. in K1 e K2-percelen zitten. Hij verwacht dat die moeilijk worden, omdat ze vaak niet voldoen aan de hedendaagse normen.

Frans van Laan (voorzitter Ondernemersfederatie Tilburg) complimenteert de projectgroep met de structuurvisie. Hij vindt die in de kern goed. Voorts wijst hij erop dat hier erg veel linten worden gepresenteerd. Hij verwijst naar de conclusie van BRO dat men zich het beste kan concentreren op de bedrijvigheid bij een drietal hoofdstructuren. Tot slot benadrukt de voorzitter van de Ondernemersfederatie dat het al "1 over 12" is en dat men er met zijn allen voor moet gaan.

De gespreksleider concludeert dat er de suggestie is hoofdlinten te kiezen en die aan te pakken.

Een raadslid merkt op dat de aanpak van de linten enorme prioriteit heeft in de politiek. Er is een ton beschikbaar gesteld om al dit jaar iets te gaan doen. De persoonlijke visie van het raadslid is dat men de komende 20 jaar, naast de aandacht die de binnenstad krijgt, beslist veel aandacht moet besteden aan de bedrijvigheid in de linten. Hij is voorstander van het faciliteren van de structuurvisie.

Een ander raadslid geeft aan dat hij wil nadenken over de consequenties van de bouwhoogte e.d. Voorts geeft hij aan dat door de politiek de keuzes gemaakt moeten worden. Als gekozen wordt om de mall uit te voeren heeft dat gevolgen voor de plannen met de linten. In reactie op hetgeen iemand anders in de zaal opmerkte, benadrukt het raadslid dat de gemeente op heel veel plekken de handen uit de mouwen steekt. Het blijft een afweging waar de gelden naar toe gaan.

Een raadslid constateert dat het punt van de blokkendozen bij en verpaupering van de linten is opgepikt. Eerder is bepleit het aanstellen van een manager om structuur te brengen in de linten.

De gespreksleider brengt het opwaarderen van het winkelbestand aan de Korvelseweg ter sprake. Hij vraagt of een vrijstelling van de parkeernorm voldoende is als maatregel.

Een ondernemer merkt allereerst op het vervelend te vinden dat de politieke partijen hier direct gaan discussiëren over het wel en niet werken aan de linten. Zelf vindt hij alles wat men aan mogelijkheden voor ontwikkelingen krijgt fijn. Liever zou hij de rol van projectontwikkelaars sterk beperkt willen zien. Uiteindelijk leiden hun activiteiten tot te hoge

huren. De spreker stelt voor dat de gemeente broedplaatsen voor de detailhandel creëert door bijvoorbeeld aankoop van panden op maaiveldhoogte.

Vanuit de projectgroep wordt uitgelegd dat het lastige is, dat de gemeente daar geen grondpositie heeft. Het karakter van de linten is dat de ontwikkeling ervan gebeurt door particulier initiatief. De markt moet het dus oppakken. De gemeente moet e.e.a. stimuleren en ruimte geven voor ontwikkelingen. In de visie wordt beschreven hoe men kwaliteit kan behouden en waar winst te behalen is in de kwaliteit.

Een inwoner van Tilburg zegt veel goede dingen te hebben gehoord, maar constateert een dilemma in het plan. De Welstandsnota is van 2004. Het duurt nog lang voordat er een volgende zal komen. Hij vraagt hoe men wildgroei kan voorkomen in de tussenliggende periode.

De gespreksleider merkt op dat men in Gouda na twee jaar weer een nieuwe welstandsnota heeft gemaakt.

P. Kurstjens merkt aanvullend op dat de regeling voor 15 meter bouwhoogte voor een beperkt aantal linten geldt. Voor de overige linten geldt een maximale bouwhoogte van 11 meter. Het probleem zit eerder in de massaliteit van de gebouwen. Vandaar dat de projectgroep weinig aandacht heeft besteed aan de Welstandsnota.

P. Kurstjens vindt het opvallend dat in Tilburg, in tegenstelling tot Amsterdam bijvoorbeeld, de architecten en de stedenbouwkundigen als gescheiden groepen opereren. In Tilburg zitten de architecten aan de kant van de projectontwikkelaars. De gespreksleider bepleit dat men zich gezamenlijk schaart achter de lintenvisie om zo samen de kwaliteitsslag te maken. Een aanwezige reageert op het voorstel dat gemeente en architecten samen op gaan trekken. Hij merkt op dat het vaak zo is dat, als men bij de gemeente komt voor bijvoorbeeld een herontwikkelingslocatie, men 26 weken op de uitslag moet wachten. Deze spreker verwacht een meer proactieve houding van de gemeente.

Geconcludeerd wordt dat het kernprobleem bij de linten is, dat er per perceel teveel deelbelangen zijn. Het is moeilijk om op één perceel alle belangen te verenigen. Vroeger, toen men vooral met de combinatie zelfstandig ondernemer/bewoner te maken had, was het gemakkelijker tot afspraken te komen.

Een ondernemer en/of bewoner van de Korvelseweg vindt dat de structuur die wordt beschreven eerder in de binnenstad te vinden is. Hij bepleit de huidige structuur te behouden. De gespreksleider vat samen dat iedere winkelier, of deze wel of niet huurt, bezig is met de omgeving van de winkel.

Frank Doomen (architect) vindt dat er geen generaal beeld is van de linten. Er zijn bijvoorbeeld verschillen tussen winkellinten en woonlinten. Hij stelt voor in het beleid bijvoorbeeld erop te sturen dat de woonlinten extra sterk worden op het punt van wonen en bijvoorbeeld de middenstandslinten te stimuleren met parkeermaatregelen.

P. Kurstjens legt uit dat de projectgroep met dit dilemma heeft geworsteld. Natuurlijk zijn niet alle linten hetzelfde. De projectgroep heeft gezocht naar instrumenten waarmee zaken flexibel blijven. Vandaar het voorstel mee te werken aan de clustering van winkels. Dit ook om te voorkomen dat de broedplaatsfunctie verdwijnt. In de economische uitwerking zal de benadering van de diverse linten verschillend zijn.

Opgemerkt wordt dat de gemeente het klimaat kan beïnvloeden, bijvoorbeeld door aan het begin van de Korvelseweg een parkeergarage te bouwen.

P. Kurstjens legt uit dat de gemeente betaald parkeren gaat uitvoeren. Verwacht wordt dat dit een positief effect heeft op de bedrijvigheid.

Opgemerkt wordt dat bij sommige linten er al betaald parkeren is. De spreker vindt dat de gemeente keuzes moet maken en benadrukt de invloed die de shopping mall zal hebben.

P. Kurstjens legt uit dat het BRO-rapport zich voornamelijk richt op de winkels. De trend die geconstateerd werd is, dat er een afname is aan winkels met dagelijkse goederen. Deze werden vervangen bijvoorbeeld door atelierruimtes en reisbureaus. De kern van de linten is dat er goedkope winkel/bedrijfsruimte aanwezig is. Daar zit de concurrentie niet. De gemeente wenst de goedkope meters te koesteren.

Aanvullend geeft Marco aan dat de projectgroep een reductie en concentratie voorstelt op de rode lijnen van de plattegrond (de linten met bedrijvigheid)

De gespreksleider vat de teneur samen: probeer te beperken en een hiërarchie aan te brengen.

Martijn Honselaar (architect) vindt de visie te simpel. Bij de K3 percelen, waar men denkt in 15 meter hoogte en diepte, zal het moeilijk worden een zekere kwaliteit te garanderen. Spreker vraagt zich af hoe belangrijk de gemeente kwaliteit vindt. Ook vraagt hij in hoeverre de lintstructuur wordt gekoesterd door de gemeente. Voorts vindt M. Honselaar dat het plaatje van de typologieën, afkomstig uit de CAST publicatie, niet juist is geïnterpreteerd. Hij gaat in op de achtergebieden die ontnomen zijn en bepleit ontwikkelingen in de diepte. Daardoor worden de voorstellen unieker.

P. Kurstjens constateert dat spreker en de projectgroep het niet oneens zijn met elkaar. Ook de gemeente vindt de ontwikkelingen in de achtergebieden belangrijk. Dergelijke ontwikkelingen kunnen alleen plaatsvinden in een K3-situatie. Voorts wijst P. Kurstjens erop dat de gemeente de linten belangrijk vindt. Anders zou hier immers geen aparte aandacht voor zijn.

Een aanwezige vindt dat de gepresenteerde openbaarheid het "weghalen van plooiën in het plaveisel" is. Het lijkt hem dat de dynamiek juist zit in het "groezelige", het onvoorziene. Marco legt uit dat er ruimte zal zijn om dergelijke zaken in K3 te maken.

De gespreksleider vat samen dat er te weinig diversiteit is en dat men de voorstellen alleen met partners kan realiseren.

Frans Bedaux gaat in op de historische analyse uit 1974 en de vier kaartjes. Hij bepleit de historische kwaliteit van de linten hoog te houden. Dat kan bijvoorbeeld door op de herdgangen een aantal panden als gemeentelijk monument te verklaren. Daarnaast kan men meer panden beschermd maken. Daarmee zijn tegelijk de broedplaatsen beschermd. Een tweede punt dat F. Bedaux aankaart, is het Smidspad. Vroeger werd dit de "Kalverstraat van het noorden genoemd". In het Smidspad heeft altijd veel speculatie plaats gevonden, en dat is nog steeds het geval.

Een bewoner merkt op dat er veel individuele grondposities zijn op de linten. Een dergelijke positie is heel zwak. Als het gaat om het idee van 'geven en terugkrijgen' stelt de bewoner voor om het opknappen van historisch erfgoed door eigenaren te belonen met een lagere WOZ-rekening van de gemeente. De bewoner bepleit het versterken van de positie van individuele eigenaren. Dit is snel realiseerbaar en daarmee wordt de willekeurige verkoop aan projectontwikkelaars afgeremd.

Voorts vraagt de bewoner of een gevarieerd beeld aan de linten wordt nagestreefd en zo ja, hoe men dat wil bereiken? M.a.w.: als een perceel op een bepaalde manier is bebouwd/ingericht, mag de buurman dan niet hetzelfde?

P. Kurstjens antwoordt dat de ontwikkelingen aan de linten voornamelijk initiatieven van ontwikkelaars zijn. Daarmee wordt het programma en de architectuur redelijk eenvormig. De gemeente kan de projectontwikkelaars moeilijk beïnvloeden. De projectgroep kiest voor diversiteit. Dit kan de gemeente bereiken door middel van monumentenzorg en door de voorstellen voor K1, K2 en K3-percelen. Op die manier kan men spannender programma's ontwikkelen.

Aanvullend gaat Dirk van Alphen, verantwoordelijk voor monumentenzorg in de projectgroep, in op de monumenten. De linten zijn als het ware de "grachten" van Tilburg. Daar ligt veel historisch erfgoed. De projectgroep gaat alle inventarisaties na, waarbij gezocht is aan te geven waar betekenisvolle ensembles aanwezig zijn. In de 700 objecten en ensembles moeten keuzes gemaakt worden. Die kan men aanwijzen als gemeentelijk monument in .

De gespreksleider concludeert dat het aanwijzen als monument gedaan wordt om bepaalde zaken te stimuleren. Hij wijst erop dat er meer instrumenten zijn om te sturen, bijvoorbeeld keuzes op het gebied van architectuur.

Juliëtte Boogers (architect) vraagt naar de verkeerstechnische gevolgen van de K2- en K3-percelen. Met name naar de K2 percelen, die maximaal 16,5 meter breed zijn en waarbij men moet parkeren op eigen terrein. Ook vraagt deze spreker in hoeverre er iets tegenover staat van andere partijen. Als het gaat om herstructurering van openbare gebieden kan de gemeente iets terugdoen naar degenen die investeren in onroerend goed.

P. Kurstjens legt uit dat het parkeren bij de K2-percelen nu al gebeurt volgens de normen. Stel dat men kiest voor zeer luxe woonhuizen, dan is er minder parkeerruimte nodig dan bij de plannen voor appartementen. De projectgroep heeft zich gericht op de vraag wat men wil aan de linten. Ze vindt dat daar de mooiste gebouwen moeten staan. Dit is een andere manier om de zaak te benaderen.

Een aanwezige prijst het uitspreken van deze visie maar betwijfeld de haalbaarheid van een dergelijk beeld.

Nadat de gespreksleider vergeefs heeft geprobeerd hierover de visie van een makelaar te vernemen, komt Bram van de Sanden (beginnend ontwerper) aan het woord. Deze vindt de instrumenten in de visie beperkt. Hij verwacht dat door het loslaten van de parkeernorm bij K1 het probleem wordt verlegd. Ook vindt hij de K2 problematisch en verwacht hij dat zaken al snel K3 zullen worden.

P. Kurstjens legt uit dat momenteel de problemen zitten in K2. De projectgroep hoopt dat dit probleem onder de aandacht is gebracht.

Een aanwezige benadrukt dat leefbaarheid en werkbaarheid belangrijke zaken zijn. Dit kan men bereiken door aan een diversiteit van zaken aandacht te besteden. Gedacht kan worden aan aandacht voor groen, veiligheid, schoon, stimulans bedrijvigheid en verkeer. Slopen en bouwen is een klein onderdeel van wat er moet gebeuren aan de linten. De spreker bepleit te kijken naar de mogelijkheden van het beste aan de bebouwing.

De gespreksleider concludeert dat het economisch belang en het ruimtelijk belang naar dezelfde kant dienen te gaan. Voorts dat een situatie nodig is, waarbij iedereen de schouders eronder zet.

7. Afsluiting van het debat, door gespreksleider Gerrit Smienk

De gespreksleider bedankt Paul Kurstjens en de andere projectgroepleden voor hun toelichting. Voorts bedankt hij alle aanwezigen voor de inbreng.

Ingaand op het vervolg legt hij uit dat van deze avond een verslag wordt gemaakt. De inbreng van deze avond zal door de projectgroep worden betrokken bij de concept structuurvisie. Het is de bedoeling dat het concept vóór de zomervakantie wordt voorgelegd aan het college.

Daarna wordt het besproken in de commissie en volgt er een inspraakavond.

Een aanwezige benadrukt dat de ondernemers geen tijd meer hebben om te wachten.

P. Kurstjens wijst op het budget dat voor 2009 door de gemeenteraad beschikbaar werd gesteld dat hoofdzakelijk aangewend zal worden voor het stimuleren van bedrijvigheid in de linten. De preciese verdeling van gelden maakt onderdeel van de structuurvisie.

De gespreksleider beëindigt het debat.

8. Slotwoord, door Bas van der Pol (CAST)

B. v.d. Pol zal ervoor zorgdragen dat de power point presentatie uiterlijk op 4 maart 's avonds op de website van CAST staat. Van deze avond werd ook een geluidsopname gemaakt. Ook die wordt wellicht op de website geplaatst.

Een volgende bijeenkomst van CAST is op donderdag 26 maart in de bibliotheek in het centrum van Tilburg. Het thema van deze bijeenkomst is: **Hoe stedelijk is Tilburg na 200 jaar stadsrechten?** Iedereen wordt van harte uitgenodigd voor deze bijeenkomst.

Tot slot nodigt B. v.d. Pol alle aanwezigen uit voor een informeel samenzijn.

Tilburg, 9 maart 2009
Spronk Management Support, TS